

Presenting a Model for Improving the Evaluation of Nursing Education in Islamic Azad University Units: An Exploratory Combined Study

Maryam Safaee^{1*}, Mohammad Sahabalzamani², Parivash Jafari³, Farhad Adhami⁴

1- PhD Candidate in Educational Management, Department of Management and Economy, Islamic Azad University Science and Research Branch, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0002-7372-5374

2- Associated Professor of Educational Management, Tehran Medical Sciences, Islamic Azad University, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0003-1730-6770

3- Associated Professor of Educational Administration, Department of Management and Economy, Islamic Azad University Science and Research Branch, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0003-2916-8870

4- Associated Professor, Ophthalmologist, Tehran Medical Sciences, Islamic Azad University, Tehran, Iran. ORCID: 0000-0003-4811-443x

***Corresponding author:** Maryam Safaee, PhD Candidate in Educational Management, Department of Management and Economy, Islamic Azad University Science and Research Branch, Tehran, Iran.

Email: Maryam_safaee1362@yahoo.com

Received: 26 July 2021

Revised: 5 July 2022

Accepted: 22 July 2022

Abstract

Introduction: Nursing is a complex word of medical sciences Failure to design appropriate and quality educational programs will cause irreparable damage to the health of the community, the academic credibility of the university and the graduates. The aim of this study was to provide a model for improving the evaluation of nursing education in Islamic Azad University.

Methods: The research method in this article is mixed (qualitative-quantitative) and first based on the qualitative method and specifically based on the grounded theory method and by conducting 21 interviews with subject experts who were selected by purposive sampling method, to extract and present a model In order to improve the evaluation of nursing education, and then in the quantitative stage, by compiling a researcher-made questionnaire based on the indicators of the qualitative stage 200 members of the Strategic Islamic Azad University Council, faculty members and nursing instructors of Nursing and Midwifery of the Islamic Azad University Faculty were selected by Cluster sampling that was appropriate to the size of the clusters (according to Klein's law). The reliability of the questionnaire was assessed through Cronbach's alpha and its face validity was assessed using expert opinions and the construct validity was evaluated using confirmatory factor analysis to determine the dimensions of the model.

Results: Findings obtained in the qualitative section showed that the dimensions of improving the evaluation of nursing education in the units of Islamic Azad University include 6 dimensions; Improving the evaluation of nursing education (central phenomenon), causal conditions, contextual conditions, strategies, intervening factors and results and consequences and 17 components in Islamic Azad University.

Conclusions: A model was presented to improve the evaluation of nursing education in the units of Islamic Azad University and the desirability and degree of appropriateness of the model was found to be appropriate and with 95% confidence Approved by experts.

Key Words: Assessment, Nursing Education, Exploratory combined study, Upgrade model.

ISSN/ © 2022 The Authors. Published by Iranian Nursing Association.

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Safaee, M., Sahabalzamani, M., Jafari, P., Adhami, F. Presenting a Model for Improving the Evaluation of Nursing Education in Islamic Azad University Units: An exploratory combined study. Journal of Nursing Education (JNE)

ارائه مدلی برای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی: یک مطالعه ترکیبی اکتشافی

مریم صفایی^{۱*}، محمد صاحب الزمانی^۲، پریش جعفری^۳، فرهاد ادهمی^۴

۱- دانش آموخته دکترای مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ORCID: 0000-0002-7372-5374

۲- دانشیار گروه مدیریت، دانشکده بهداشت، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ORCID: 0000-0003-1730-6770

۳- دانشیار گروه مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ORCID: 0000-0003-2916-8870

۴- دانشیار گروه چشم، دانشکده پزشکی، علوم پزشکی تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. ORCID: 0000-0003-4811-443X

*نویسنده مسئول: مریم صفایی، دانش آموخته دکترای مدیریت آموزشی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

ایمیل: Maryam_safaei1362@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۴/۳۱

تاریخ بازبینی: ۱۴۰۱/۴/۱۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۵/۴

چکیده

مقدمه: پرستاری از حرف پیچیده علوم پزشکی است که در صورت عدم طراحی برنامه های مناسب و با کیفیت آموزشی، خسارات جبران ناپذیری بر سلامت جامعه، اعتبار علمی دانشگاه و دانش آموختگان وارد می کند. این مطالعه با هدف ارائه مدلی برای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی انجام شده است.

روش کار: این مطالعه از نوع آمیخته (کیفی- کمی) است و ابتدا بر اساس روش کیفی و مشخصاً بر مبنای روش گرنند تئوری و با انجام مصاحبه با ۲۱ نفر از خبرگان موضوع که به شیوه نمونه گیری هدفمند انتخاب شده بودند، به استخراج و ارائه مدلی برای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری پرداخته شده و سپس در مرحله کمی، با تدوین پرسشنامه محقق ساخته برگرفته از شاخص های مرحله کیفی در اختیار ۲۰۰ نفر از اعضای شورای راهبردی دانشگاه آزاد اسلامی، اعضای هیئت علمی و مربیان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی به روش نمونه گیری خوشه ای متناسب با حجم خوشه ها (بر اساس قانون کلاین) قرار گرفت. پایایی پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ و روایی صوری آن با استفاده از نظرات خبرگان و روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی تاییدی برای تعیین ابعاد مدل بررسی گردید.

یافته ها: یافته های به دست آمده در بخش کیفی نشان داد که ابعاد ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شامل ۶ بعد: ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (پدیده محوری)، شرایط علی، شرایط زمینه ای، راهبردها، عوامل مداخله گر و نتایج و پیامدها و ۱۷ مولفه در دانشگاه آزاد اسلامی بود. همچنین، یافته های بخش کمی نشان داد که وضعیت موجود در حد مناسبی نبود.

نتیجه گیری: به منظور ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در دانشکده های پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی می توان از مدل موجود بهره گرفت، که مطلوبیت و درجه تناسب مدل ارائه شده از نظر برازندگی مناسب تشخیص داده شد و با اطمینان ۹۵ درصد مورد تایید متخصصان قرار گرفت.

کلیدواژه ها: ارزیابی، آموزش پرستاری، مطالعه ترکیبی اکتشافی، مدل ارتقاء.

مقدمه

پرستاری از حرف پیچیده علوم پزشکی است که در صورت عدم طراحی برنامه های مناسب و با کیفیت آموزشی، خسارات جبران ناپذیری بر سلامت جامعه، اعتبار علمی دانشگاه و دانش آموختگان وارد می کند؛ بنابراین دانشکده های پرستاری باید به سمت تضمین کیفیت، ارزیابی مداوم و ارتقا حرکت کنند [۱]. آموزش پرستاری به عنوان بخشی از نظام آموزش علوم پزشکی، در دهه های اخیر در جهان با سرعت زیادی در حال توسعه و گسترش می باشد؛ که باعث نگرانی کیفیت آموزشی در این رشته گردیده است [۲]. کیفیت پایین آموزش، به فقر نیروی انسانی متخصص و ماهر انجامیده است. و در نتیجه اهداف رشد و توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی کشور با مشکلات عدیده ای مواجه شده است و آموزش عالی را زیر سوال برده است [۳].

بررسی و ارتقاء کیفیت آموزش های ارائه شده، از ضروریات سیاست های کلان دانشگاه ها محسوب می شود؛ لذا وجود یک سیستم پایش و ارزیابی در نظام آموزشی به منظور تعیین نقاط قوت و ضعف، ارتقاء کیفیت آموزش و تربیت نیروی انسانی پاسخگو به نیاز جامعه غیر قابل انکار می باشد [۴]. اما متأسفانه برنامه های آموزشی دوره های تحصیلات تکمیلی که از طرف وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ابلاغ می شود، فاقد بخش ارزشیابی است و این موضوع وظیفه گروه های آموزشی را برای طراحی شاخص های ارزیابی سنگین تر می کند تا از این طریق به طور مستمر بتوان خصوصیات و کیفیت برنامه را منصفانه و به دور از تعصب گروهی و صنفی مورد قضاوت قرار داد؛ نقاط تاریک برنامه را روشن کرد و شواهدی برای برقراری تحول مناسب در آموزش به دست آورد [۵].

ارزیابی در نظام آموزش عالی به علت ماهیت و عملکرد خاص خود، یکی از مهم ترین مباحث در فرآیند آموزش محسوب می گردد؛ به طوری که اصلاح فرآیند نظام آموزشی در دانشگاه ها بدون توجه به نتایج پیامدهای ارزشیابی، اعتبار چندانی نخواهد داشت. استقرار یک سیستم کارآمد برای اصلاح مستمر نظام دانشگاهی که به وسیله آن، ضمن بهبود کیفیت آموزش و پژوهش، ارتقاء کل نظام دانشگاهی را مدنظر قرار دهد، ضروری می باشد.

این درحالیست که برخی منابع، آموزش رشته پرستاری را پرهزینه، ناکارآمد و بدون برنامه صحیح می دانند [۶]. رشته آموزش پرستاری به عنوان بخشی از نظام آموزش عالی به علت ارتباط نزدیکی که با سلامت مردم دارد؛ از اهمیت خاصی برخوردار می باشد. لذا، آموزش پرستاری به منظور حفظ و تقویت تمامیت آموزشی و توسعه مداوم بایستی که مورد ارزیابی قرار گیرد. این رشته، با تربیت نیروی انسانی کارآموده و با کیفیت برای ارائه مراقبت های بهداشتی و درمانی، نقش مهمی در سلامت انسان ها ایفا می نماید [۷].

دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان یکی از نهادهای مهم آموزش عالی، برای ارتقاء و بهبود کیفی خود، نیازمند تغییراتی اساسی در راهبردها و سیاست های کلان در حوزه ارزشیابی آموزش پرستاری است [۸]؛ طراحی مدل نظام مندی که مطابق با ارزش های فرهنگی و نیز ویژگی های این رشته باشد؛ ضروری به نظر می رسد. از این رو، این پژوهش با هدف ارائه مدلی برای ارتقاء ارزشیابی آموزش پرستاری در واحد های مجری پرستاری در دانشگاه آزاد اسلامی انجام شده است.

روش کار

این تحقیق از نظر هدف کاربردی و از لحاظ روش گردآوری داده ها، با استفاده از روش تحقیق ترکیبی از نوع اکتشافی متوالی و با تلفیق دو روش کیفی (گرنند تئوری) و کمی (توصیفی-پیمایشی) انجام گرفت. در اینجا دلیل استفاده از روش تحقیق ترکیبی این بود که؛ ترکیب دو رویکرد کمی و کیفی باعث ارائه تصویر جامع تری از موضوع مورد مطالعه می شود و در نهایت نتایج پژوهش از طریق برقراری ارتباط میان داده کمی و کیفی، اعتبار بیشتری کسب می کند. در مورد ضرورت استفاده از روش تحقیق ترکیبی باید گفت که پژوهشگر با استفاده از ترکیب نمودن دو دسته تحقیق کمی و کیفی بررسی موضوع مورد نظر را انجام می دهد و به درک بهتری از پدیده دست می یابد. بنابراین هدف طرح های تحقیق ترکیبی آن است که شواهد بیشتری برای درک بهتر پدیده ها به دست دهند [۹].

در طرح های تحقیق ترکیبی اکتشافی، پژوهشگر درصدد زمینه یابی درباره موقعیت نامعین می باشد. برای این

مریم صفایی و همکاران

شد. در اصل در مرحله اول برای ساخت تئوری از روش تئوری داده بنیاد (برخاسته از داده‌ها) با رویکرد اشتراوسی (نظریه مبنایی سیستماتیک) به عنوان روش نظریه زمینه ای به صورت کدگذاری محوری و انتخابی و باز استفاده شد.

از آنجا که روش نظریه داده بنیاد، چندین رویکرد دارد، در این مطالعه مشخصاً از رویکرد اشتراوس و کوربین (نسخه سیستماتیک) استفاده شده است. در این رویکرد کدهای استخراج شده در سه مرحله کدگذاری از ابتدا بر اساس یک الگوی پارادیمی (به عنوان راهنمای نظری و عملی استخراج کدها) انجام می پذیرد. این رویکرد بر خلاف رویکرد «الگوی ظاهر شونده» گلنزی (نسخه کلاسیک) است که در آن هیچ گونه الگوی پارادیمی از پیش مشخص شده ای وجود ندارد [۱۲]. قابل فهم تر بودن، آسان تر بودن فرآیند استخراج و مرور مصاحبه ها و پرکاربرد بودن رویکرد اشتراوسی، دلیل انتخاب این رویکرد برای رساله حاضر است. هسته اصلی این رویکرد، یک الگوی مفهومی-پارادیمی است که شامل ۶ بُعد «پدیده محوری»، «شرایط علی»، «راهبردها»، «شرایط زمینه ای»، «عوامل مداخله گر» و «نتایج و پیامدها» است.

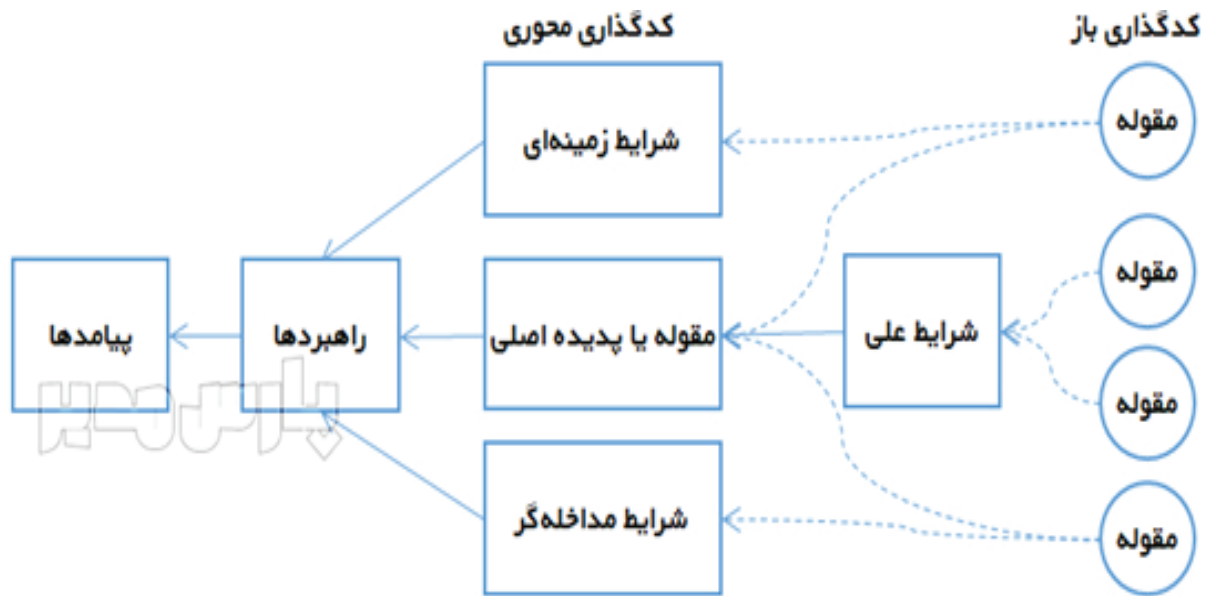
در کدگذاری باز، مقوله‌ها و مضامین اصلی پیرامون پدیده مورد مطالعه شناسایی می‌شوند. در کدگذاری محوری، مقوله‌ها به طور نظام‌مند بهبود یافته و با زیرمقوله‌ها پیوند داده می‌شوند. در نهایت از طریق کدگذاری گزینشی، الگوی پارادیمی پژوهش ارائه می‌شود. از طریق الگوی پارادیمی، گستره پژوهش تا سطح یکی از چندین فرایند یا شرایط اجتماعی اصلی که در داده‌ها وجود دارند، فشرده‌تر می‌شود. ظهور متغیر محوری در مطالعه، به عنوان راهنمایی برای گردآوری و تحلیل داده‌های بیشتر بعدی نیز، عمل می‌کند، یعنی مقوله محوری سبب جهت‌دهی به نمونه برداری نظری می‌شود.

یک مدل پارادیمی شامل موارد زیر است:

- شرایط علی
- شرایط زمینه‌ای
- شرایط مداخله‌گر
- استراتژی‌ها
- پیامدها

منظور ابتدا به گردآوری داده های کیفی می پردازد. انجام این مرحله او را به توصیف جنبه های بی شماری از پدیده هدایت می کند. با استفاده از این شناسایی اولیه، امکان صورت بندی فرضیه هایی (درباره بروز پدیده مورد مطالعه فراهم می شود. پس از آن، در مرحله بعدی، پژوهشگر می تواند از طریق گردآوری داده های کمی، فرضیه (ها) را مورد آزمون قرار دهد. بنابراین در این نوع طرح های تحقیق ترکیبی، به داده های کیفی اهمیت بیشتری داده می شود. علاوه بر آن در توالی گردآوری داده ها ابتدا داده های کیفی و سپس داده های کمی گردآوری می شوند. بالاخره، پژوهشگر بر مبنای یافته های حاصل از داده های کیفی، سعی بر آن دارد که داده های کمی را گردآوری کند تا تعمیم پذیری یافته را میسر سازد [۱۰].

از آنجا که در مرحله اول، با استفاده از روش کیفی و بر اساس نظر خبرگان و متخصصان به استخراج ابعاد و مولفه های ارزیابی آموزش پرستاری پرداخته شد. در این مرحله بطور مشخص از روش کیفی گرند تئوری (GT) استفاده گردید. رویکرد نظریه زمینه ای، روش پژوهشی مولد فرضیات است که به پژوهشگر در حوزه های موضوعی گوناگون امکان می دهد که به جای اتکا به تئوری های موجود و از پیش تدوین شده خود، به تدوین تئوری و گزاره اقدام نماید. این تئوری ها و گزاره ها به شکلی نظام مند و بر اساس داده های واقعی تدوین می شود. با توجه به اینکه در زمینه ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری نظریه تدوین شده ای وجود ندارد، استفاده از روش گرند تئوری می تواند به تدوین یک مدل یا الگوی محلی در بستر جامعه آماری تحقیق مفید باشد [۱۱]. از آنجا که در مرحله اول به دنبال استخراج مولفه های ارزیابی آموزش پرستاری در واحد های دانشگاه آزاد اسلامی بودیم باید به شناسایی، تعیین و استخراج ابعاد، مولفه ها، زیر مولفه ها و شاخص های تشکیل دهنده ارزیابی پرداخته شود، لذا با استفاده از روش کیفی و بر اساس نظر خبرگان و ذینفعان (شامل اعضای شورای راهبردی پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی، اعضای هیئت علمی و دانش آموختگان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی) به استخراج ابعاد و مولفه های مدل مذکور پرداخته شد. در این مرحله به طور مشخص از روش کیفی نظریه داده بنیاد (زمینه ای) یا همان گرند تئوری استفاده

شکل ۱. الگوی مفهومی-پارادیمی رویکرد سیستماتیک (اشتراوسی) نظریه گردند تئوری

تحلیل عاملی اکتشافی یا تاییدی ۲۰۰ نفر بود. انتخاب این حجم از نمونه مبتنی بر قاعده سرانگشتی میزان نمونه متناسب برای انجام تحلیل عاملی بود [۱۳]. در پژوهش حاضر ۱۷ مولفه اصلی) مولفه های مدل کیفی (وجود داشت که براساس قاعده سرانگشتی اگر به ازای هر متغیر ۱۰ واحد نمونه در نظر بگیریم، حجم نمونه باید ۱۷۰ نفر باشد. اما با توجه به این نکته که در صورت نرمال نبودن توزیع داده ها، داده های گمشده یا موارد پرت و مانند آن، گروه های نمونه با حجم بزرگتر نیاز است [۱۴]، بنابراین حجم نمونه در اینجا برابر ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه گیری خوشه ای متناسب با حجم خوشه ها انتخاب شد، بدین صورت که ابتدا از بین واحدهای مجری دوره آموزش پرستاری ۴۲ واحد از ۸۰ واحد به تصادف انتخاب و سپس در درون هر کدام از خوشه ها (واحدها) انتخاب شده و سپس در زیر خوشه دوم (شامل خوشه های سه گانه اعضای شورای راهبردی دانشگاه آزاد اسلامی، اعضای هیئت علمی و مربیان آموزش پرستاری) نمونه توزیع گردید. در مرحله آخر چندین نفر در زیرخوشه های سه گانه مذکور به تصادف انتخاب و پرسشنامه اجرا شد. ابزار پژوهش در بخش کمی پرسشنامه ای محقق ساخته بود که بر اساس ابعاد و مولفه ها و زیرمولفه های مستخرج از مصاحبه بخش کیفی تدوین شد. پرسشنامه تحقیق نیز مبتنی بر شاخص های استخراج شده در مدل پارادایمی برای هر کدام از مقاله ها بود که توسط خبرگان مورد تایید قرار

در این الگوی روش شناختی کیفی نه تنها ابعاد و مولفه های مربوط به مفهوم بنیادین (پدیده مرکزی) مورد تحقیق (ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری) مورد کنکاش قرار گرفت، بلکه به بررسی شرایط علی، شرایط زمینه ای، راهبردها، نتایج و پیامدهای و عوامل مداخله گر در به وجود آمدن این مفهوم پرداخته شده است.

پس از شناسایی ابعاد و مولفه های مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (تدوین مدل مفهومی نهایی)، در مرحله کمی، اعتباریابی (تبیین) مدل صورت گرفت. این بخش بر اساس روش تحقیق کمی و مشخصاً روش پیمایشی بود. بدین ترتیب که بر اساس ابعاد و مولفه های استخراج شده در مرحله کیفی، پرسشنامه ای ساخته شد و سپس در بین یک نمونه معرف از کل جامعه آماری، توزیع و جمع آوری گردید. بر اساس اطلاعات این پرسشنامه ها، به اعتباریابی ابعاد و مولفه های مدل بر مبنای تحلیل عاملی تاییدی پرداخته شد.

در این تحقیق، برای انجام بخش کیفی (مصاحبه ها) از خبرگان حوزه مربوطه استفاده شد. بنابراین جامعه آماری (یا جامعه ذینفعان) شامل خبرگان و صاحب نظرانی که در این زمینه کار کردند، بودند. داده های کمی نیز مستخرج از یک نمونه آماری برخاسته از جامعه آماری شامل تمام اعضای شورای راهبردی دانشگاه آزاد اسلامی، اعضای هیئت علمی و مربیان آموزش پرستاری در دانشگاه آزاد اسلامی بود. در بخش کمی، نمونه آماری بر اساس نمونه لازم برای انجام

نمونه گیری طی ۵ ماه انجام شد. الزامات اخلاقی این پژوهش در کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران بررسی شد و بر اساس کد IRIAU.TUMS.REC.1399.563 مورد تایید قرار گرفت.

یافته ها

در بخش کیفی، نمونه گیری تا حد اشباع نظری یعنی تا جایی که در جریان مصاحبه ها هیچ اطلاعات جدیدی به دست نیامد، ادامه پیدا کرد؛ که در نهایت ۲۱ نفر با روش نمونه گیری مبتنی بر هدف مورد مصاحبه قرار گرفتند. ویژگی جمعیت شناختی آنها در جدول زیر آمده است:

گرفت. پایایی ترکیبی و روایی سازه این سوالات و مولفه ها بر اساس مدل یابی معادلات ساختاری و به عنوان شاخص های نیکویی برازش محاسبه و گزارش شد. تحلیل داده ها در بخش کیفی مبتنی بر کدگذاری سه مرحله ای در نرم افزار MAXQDA.2020 انجام گرفت. در بخش کمی تحلیل داده ها بر مبنای روش تحلیل مولفه های اصلی (که در تحلیل عاملی اکتشافی و تاییدی به کار می رود) و همچنین مدل یابی معادلات ساختاری در نرم افزارهای کامپیوتری SPSS و PLS انجام پذیرفت. بازه زمانی تحقیق در سال تحصیلی ۱۳۹۸-۱۳۹۹ بود که پرسشنامه ها در اختیار مربیان پرستاری و اعضای شورای راهبردی و هیئت علمی واحدهای مجری پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی قرار گرفت و عملیات

جدول ۱: ویژگی های جمعیت شناختی خبرگان و ذینفعان

ردیف	نوع خبرگی	رتبه علمی	سمت سازمانی	محل خدمت	جنسیت
(۱)	خبره موضوع	مربی	رئیس دانشکده	دانشکده پرستاری و مامایی	مرد
(۲)	خبره موضوع	استادیار	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۳)	خبره موضوع	دانشیار	رئیس دانشکده	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۴)	خبره موضوع	مربی	رئیس دانشکده	دانشکده پرستاری و مامایی	مرد
(۵)	خبره موضوع	مربی	رئیس دانشکده	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۶)	خبره موضوع	استادیار	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	مرد
(۷)	خبره موضوع	استادیار	معاون آموزشی	دانشکده پرستاری و مامایی	مرد
(۸)	خبره موضوع	استادیار	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۹)	خبره موضوع	استادیار	معاون آموزشی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۰)	خبره موضوع	دانشیار	معاون آموزشی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۱)	خبره موضوع	دانشیار	رئیس دانشکده	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۲)	عضو هیئت علمی	مربی	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۳)	عضو هیئت علمی	مربی	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۴)	عضو هیئت علمی	مربی	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۵)	عضو هیئت علمی	مربی	عضو هیئت علمی	دانشکده پرستاری و مامایی	زن
(۱۶)	عضو هیئت علمی	مربی	مدیر گروه	دانشکده پرستاری و مامایی	مرد
(۱۷)	دانش اموخته پرستاری	فاقد مرتبه علمی	پرستار	بیمارستان	زن
(۱۸)	دانش اموخته پرستاری	فاقد مرتبه علمی	پرستار	بیمارستان	زن
(۱۹)	دانش اموخته پرستاری	فاقد مرتبه علمی	پرستار	بیمارستان	زن
(۲۰)	دانش اموخته پرستاری	فاقد مرتبه علمی	پرستار	بیمارستان	مرد
(۲۱)	دانش اموخته پرستاری	فاقد مرتبه علمی	پرستار	بیمارستان	زن

و زیرمولفه های مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی مربوط به بخش کیفی به صورت زیر می باشد:

همانطور که در جدول فوق ملاحظه می کنید ۱۵ نفر از خبرگان و صاحب نظران یعنی ۷۱ درصد زن و ۶ نفر یعنی ۲۹ درصد از آنها مرد بودند.

بر اساس تحلیل مصاحبه ها با خبرگان، ابعاد و مولفه ها

جدول ۲. ابعاد و مولفه های استخراجی از مصاحبه ها به همراه فراوانی

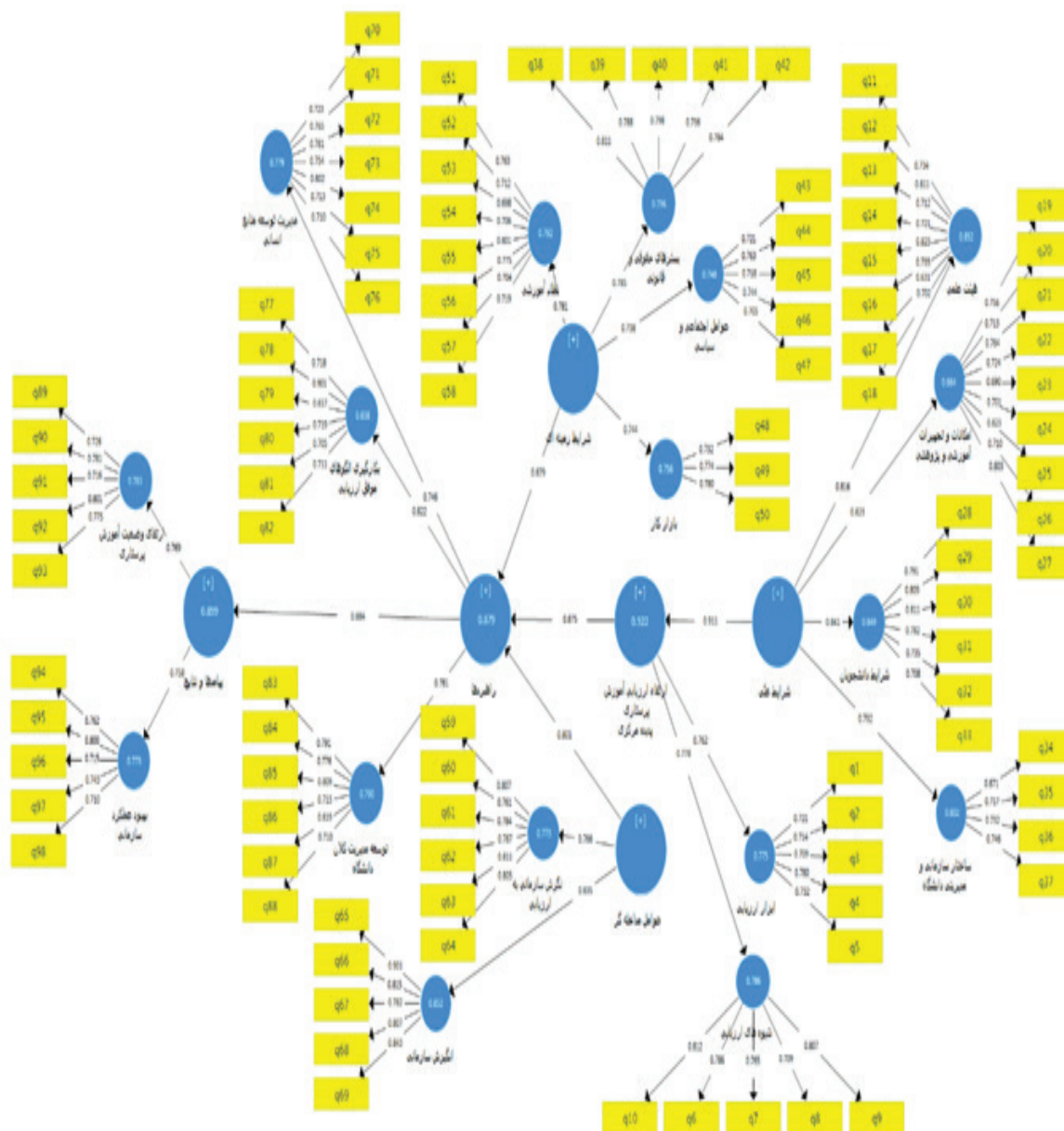
فراوانی در مصاحبه ها	زیرمولفه ها	مولفه ها	ابعاد
۹	معیارهای ارزیابی	ابزار ارزیابی	ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (پدیده مرکزی)
۵	اعضای ارزیاب		
۴	ارزیابی درونی	شیوه های ارزیابی	
۵	ارزیابی بیرونی		
۹	ویژگی های هیئت علمی	هیئت علمی	
۶	حمایت از هیئت علمی		
۷	امکانات آموزشی	امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی	شرایط علمی
۵	امکانات بالینی		
۶	امکانات پژوهشی		
۷	شیوه های پذیرش و جذب دانشجو	شرایط دانشجویان	
۶	خصوصیات فردی دانشجویان		
۵	تصمیمات مدیریتی	ساختار سازمانی و مدیریتی دانشگاه	
۶	ساختار مالی دانشگاه		
۳	سیاستها	بسترهای حقوقی و قانونی	
۲	قوانین و مقررات		
۴	شرایط اجتماعی	عوامل اجتماعی و سیاسی	شرایط زمینه ای
۳	مسائل سیاسی		
۹	بازار کار	بازار کار	
۶	آموزش نظری	نظام آموزشی	
۶	آموزش بالینی		
۴	اهمیت ارزیابی برای دانشگاه	نگرش سازمانی به ارزیابی	عوامل مداخله گر
۵	رفتار درون سازمانی		
۴	پتانسیل های فردی	انگیزش سازمانی	
۷	مکانیزم های انگیزشی		
۳	هیئت علمی و دانشجویان	مدیریت توسعه منابع انسانی	
۴	دانش آموختگان		
۸	کارکنان و مدیریت		
۴	الگوها و رویکردهای مؤثر ارزیابی	بکارگیری الگوهای موفق ارزیابی	راهنبرد
۴	تطابق اهداف ارزیابی با استانداردها		
۳	بازخورد ارزیابی		
۴	استقرار سیستم خاص علوم پزشکی	توسعه مدیریت کلان دانشگاه	
۸	استراتژی دانشگاه		
۴	بهبود کیفیت آموزش	ارتقاء وضعیت آموزش پرستاری	نتایج و پیامدها
۴	ارتقاء فضای آموزشی		
۹	توسعه ساختاری دانشگاه	بهبود عملکرد سازمانی	
۶	ارتقاء جایگاه دانشگاه		

اساس گزندد تئوری)، در ادامه در بخش کمی به بررسی و تحلیل ساختار عاملی بین ابعاد و مولفه های این مدل پرداخته شد. به منظور تایید ساختار عاملی مدل از تحلیل عاملی تاییدی در نرم افزار PLS استفاده گردید. در شکل زیر مدل آزمون شده همراه با مقادیر استاندارد شده بارهای عاملی روی هر کدام از مسیرها بر اساس خروجی نرم افزار PLS درج گردید. یافته ها حاکی از آن بود

بر اساس مصاحبه با خبرگان که تعداد آنها ۲۱ نفر بود، مصاحبه های نیمه ساختارمند انجام گرفت. در نهایت بر اساس استخراج کدها بر اساس فرآیند گزندد تئوری، ۶ بعد و ۱۷ مؤلفه و ۳۶ زیرمولفه برای مقوله اصلی - یعنی ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری - استخراج گردید. تایید ساختار عاملی مدل (تحلیل عاملی تاییدی): پس از استخراج مدل برخواسته از مصاحبه ها (مدل زمینه ای بر

تایید در تحلیل عاملی تاییدی ۰/۴ می باشد [۱۲].

که از ضرایب مسیر عنوان شده، تأثیر همه عوامل معنادار و همه ضرایب مثبت و معنادار بودند؛ مقدار بار عاملی مورد

شکل ۲. بارهای عاملی و ضرایب مسیر مدل ساختاری ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی

همانطور که ملاحظه می شود هیچ کدام از بارهای عاملی در شکل شماره کمتر از ۰/۴ نمی باشند و لذا می توان نتیجه گرفت که اجزاء مدل در لایه روابط (روابط بین ابعاد و مولفه ها و سوالات) مناسب بوده یا به اصطلاح این زیر سوالات یا شاخص ها برای سنجش مولفه ها و ابعاد مربوطه دارای اعتبار (روایی) مناسبی بودند.

در ادامه به منظور اعتبار یابی مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری، به بررسی شاخص های نیکویی برازش مدل ساختاری پرداخته شد. بدین منظور برای بررسی درجه

تناسب مدل با داده های برخاسته از جامعه آماری که تحت عنوان تبیین مدل از آن یاد می شود، چندین معیار نیکویی برازش وجود دارد. این معیارها برخی مربوط به سنجش میزان پایایی ابعاد و برخی مربوط به سنجش میزان روایی ابعاد مدل است. در بخش پایایی به بررسی آلفای کرونباخ و در بخش روایی به بررسی روایی همگرا و واگرا و در بخش ساختاری هم به معیارهای نیکویی برازش کلی مدل پرداخته شد.

به منظور بررسی پایایی مولفه ای مدل، ضریب آلفای

کرونباخ و پایایی ترکیبی برای ابعاد و مولفه های مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری محاسبه شد؛ که نتایج آن در جدول زیر آمده است:

جدول ۳. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی برای ابعاد و مولفه های مدل برآزش شده

ابعاد و مؤلفه ها	آلفای کرونباخ	پایایی ترکیبی
ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (پدیده مرکزی)	۰/۷۱۰	۰/۸۰۳
ابزار ارزیابی	۰/۸۲۰	۰/۷۸۴
شیوه های ارزیابی	۰/۸۹۱	۰/۹۶۹
شرایط علی	۰/۷۸۵	۰/۸۸۵
هیئت علمی	۰/۸۱۲	۰/۷۸۴
امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی	۰/۷۱۴	۰/۹۲۳
شرایط دانشجویان	۰/۸۲۰	۰/۹۳۶
ساختار سازمانی و مدیریتی دانشگاه	۰/۸۹۱	۰/۹۶۳
شرایط زمینه‌ای	۰/۷۸۵	۰/۸۹۳
بسترهای حقوقی و قانونی	۰/۸۱۲	۰/۷۳۴
عوامل اجتماعی و سیاسی	۰/۷۱۰	۰/۹۷۷
بازار کار	۰/۸۵۰	۰/۸۶۱
نظام آموزشی	۰/۸۰۱	۰/۸۳۶
راهنماها	۰/۷۴۴	۰/۹۱۶
مدیریت توسعه منابع انسانی	۰/۸۱۵	۰/۷۵۸
بکارگیری الگوهای موفق ارزیابی	۰/۷۸۸	۰/۸۲۱
توسعه مدیریت کلان دانشگاه	۰/۸۴۷	۰/۸۸۷
عوامل مداخله‌گر	۰/۸۹۰	۰/۹۱۱
نگرش سازمانی به ارزیابی	۰/۷۷۷	۰/۸۶۵
انگیزش سازمانی	۰/۸۸۷	۰/۸۷۵
نتایج و پیامدها	۰/۸۴۶	۰/۸۹۷
ارتقای وضعیت آموزش پرستاری	۰/۸۵۱	۰/۸۸۰
بهبود عملکرد سازمانی	۰/۷۸۰	۰/۹۱۲

همبستگی (تبیین) مجموعه ای از سؤالات با سازه یا بعد موردنظر خودشان بیشتر است یا با سازه های دیگر. اگر چنین باشد می گوئیم روایی واگرا وجود دارد. برای محاسبه روایی واگرا از روش فورنل- لارکر استفاده شد. در این روش، میزان رابطه یک سازه یا بعد با سؤالاتش (به طور کل و نه تک تک) با میزان رابطه همان سؤالات (به صورت کلی) با سازه های دیگر سنجیده می شود. در این روش اساساً ردیف ها و ستون ها در ماتریس به سازه ها تعلق دارند. خروجی روایی واگرا بر اساس روش فورنل- لارکر محاسبه و مشخص گردید که رابطه سازه ها (ابعاد) با سؤالاتشان به طور کل از رابطه همان سؤالات با سازه های یا ابعاد دیگر بیشتر است، پس می توان نتیجه

همانطور که ملاحظه می شود، ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی همه ابعاد و مولفه های مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری بالای ۰/۷ بوده و مورد قبول واقع شده اند و این نشان دهنده پایایی مناسب مدل می باشد. به منظور بررسی روایی ابعاد تحقیق، به محاسبه روایی همگرا و روایی واگرا پرداخته شده است. روایی همگرا میزان همبستگی یک سازه با شاخص های نشان دهنده خود را نشان می دهد. حداقل مقدار قابل قبول برای این شاخص ۰/۵ می باشد؛ که میزان روایی همگرای همه ابعاد بالای ۰/۵ بوده و نشان از روایی همگرای خوب مدل را دارند. همچنین روایی واگرا به این می پردازد که آیا میزان

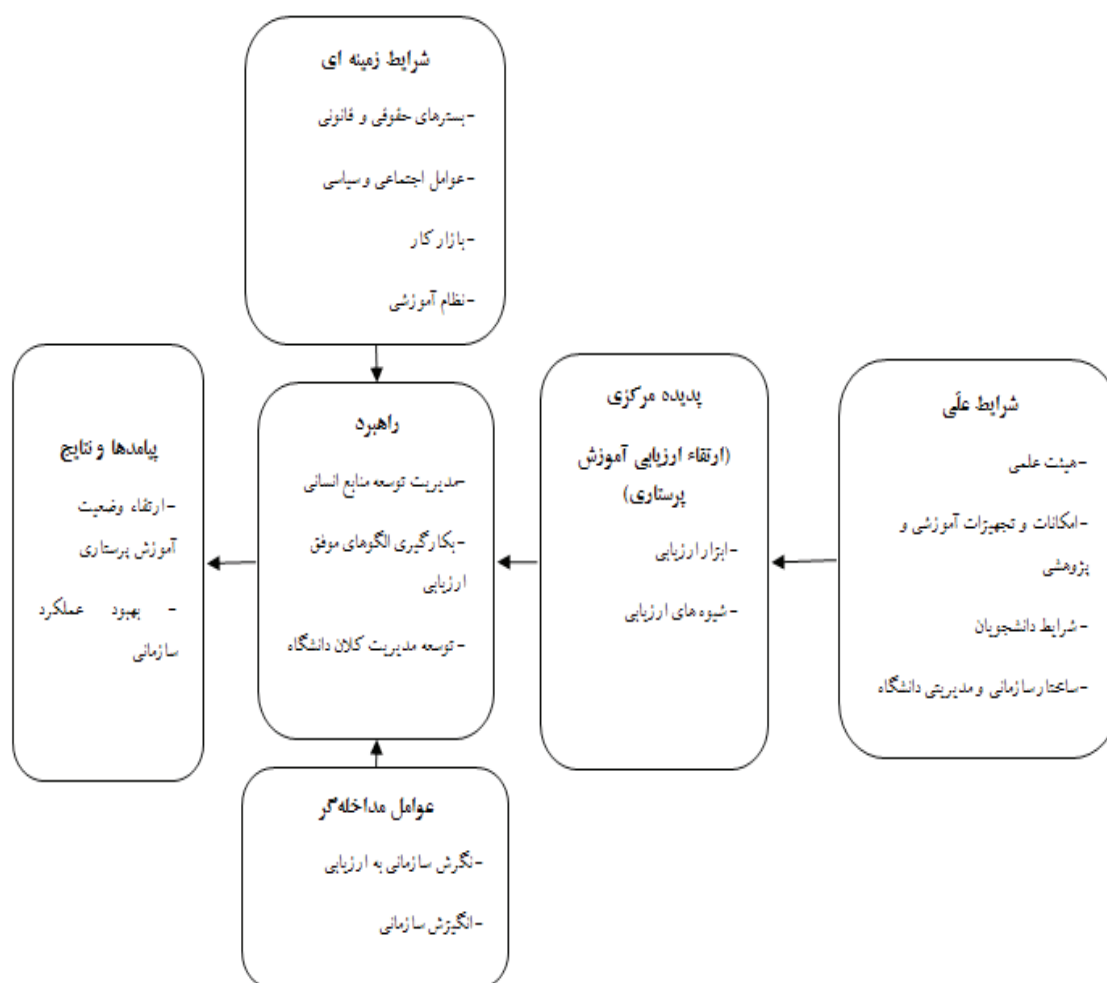
مریم صفایی و همکاران

میانگین وضعیت موجود کمتر از میانگین متوسط ۳ بود که نشان می دهد وضعیت موجود در حد مناسبی نیست و نیاز به راهکار دارد.

ویژگی بارز الگوهای مبتنی بر نظریه زمینه ای امکان استفاده از آنها در زمینه سیاستگذاری و برنامه ریزی است. از آنجا که الگوی های مذکور به ویژه در نسخه سیستماتیک آن - علاوه بر پرداختن به پدیده مورد کاوش، به شرایط علی، شرایط زمینه ای و مداخله گر و راهبردها و پیامدها پرداخته می شود، لذا سیاستگذاران می توانند بطور مشخص در هر کدام از ابعاد مذکور به انجام سیاستگذاری و برنامه ریزی برای «اصلاح، بهبود یا توسعه و ارتقاء» پدیده محوری بپردازند. بطور مشخص الگوی پارادیمی ظاهر شده در این پژوهش که مبتنی بر نسخه سیستماتیک (اشتراوسی) است، به صورت زیر است:

گرفت که مدل دارای روایی و اگرای مناسبی می باشد. در ادامه به بررسی معیارهای نیکویی برآزش پرداخته می شود: همچنین، مقدار شاخص کای دوی - نسبی کمتر از ۳ و مقادیر شاخص برآزش اصلاح شده و شاخص برآزش تطبیقی نیز بالای ۰/۷ بودند. همچنین مقدار ریشه میانگین مربعات خطا نیز کوچکتر از ۰/۱ بود. بر اساس یافته های جدول فوق، از نظر همه معیارهای برآزش، مدلی ساختاری، برآزش خوبی با داده های کمی (جامعه آماری) داشت. و لذا در کل می توان گفت که مدل ساختاری ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (برآزش) خوبی با داده های جامعه آماری دارد.

در نهایت نیز به بررسی وضع موجود ابعاد مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در دانشگاه آزاد اسلامی از طریق آزمون t تک نمونه ای پرداخته شد که نتایج مربوط به بررسی وضع موجود ابعاد ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در دانشگاه آزاد اسلامی بیانگر آن است که برای همه ابعاد

شکل ۳. مدل نهایی پیشنهادی ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری در واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی

بحث

به منظور بررسی دقیق تر هر کدام از ابعاد و امکان ایجاد درکی کامل تر به منظور سیاستگذاری و برنامه ریزی در حوزه ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری، به بحث در خصوص ابعاد این الگو بطور جداگانه در زیر پرداخته شده است:

شرایط علی: شرایط علی به شرایط و عواملی گفته می شود که بر وقوع، توسعه، پیشرفت و یا بهبود پدیده محوری تاثیر گذارند. چگونگی کاربست شرایط علی برای برنامه ریزی بدین گونه است که این عوامل نقش علت (یا عامل تاثیرگذار) برای پدیده محوری ایفا می کنند. لذا سیاستگذاران حوزه ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری باید ابتدا به تغییر (اصلاح یا بهبود) این عوامل همت گمارند. چرا که تغییر در این عوامل تاثیر مستقیمی بر ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری دارد. با تحلیل کدهای باز در خصوص درک مصاحبه شوندگان از شرایطی که بر ارتقاء نظام ارزیابی آموزش پرستاری تاثیر می گذارد، ۴ عامل اساسی به عنوان شرایط علی به دست آمد. این عوامل شامل امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی، شرایط دانشجویان، ساختار سازمانی و مدیریتی دانشگاه و هیئت علمی بودند. نتایج حاکی از آن است که دانشکده های پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی به منظور جذب دانشجو می بایستی زیرساخت هایی چون امکانات و تجهیزات آموزشی و پژوهشی همچون امکانات آموزشی (دسترسی به فناوری اطلاعات، وسایل کمک آموزشی و فضای فیزیکی مناسب)، امکانات بالینی (آزمایشگاه مجهز، مرکز مهارت های بالینی و دسترسی به منابع بیمارستانی) و امکانات پژوهشی (طرح های علمی پژوهشی و کارگاه ها و سمینارها برگزار شده برای دانشجویان و اعضای هیئت علمی) را فراهم نمایند، همچنین شرایط دانشجویان از قبیل شیوه های پذیرش و گزینش دانشجو و نیز خصوصیات فردی و در نهایت ساختار سازمانی و مدیریتی دانشگاه همچون تصمیمات مدیریتی و ساختار مالی دانشگاه و در نهایت اعضای هیئت علمی از عوامل اثرگذار بر ارزیابی آموزش پرستاری در دانشگاه آزاد می باشد. نتایج پژوهش حاضر درباره عوامل موثر بر ارزیابی آموزش پرستاری با مطالعه پارسا یکتا و همکاران [۱۵] در سال ۱۳۸۴ همسو می باشد. به این ترتیب که در آن مطالعه عوامل موثر در ارزیابی، اعضای هیئت علمی، دانشجویان، نیروی انسانی و پشتیبانی، فضاهای آموزشی پژوهشی بهداشتی و درمانی، تجهیزات آموزشی، پژوهشی، آزمایشگاهی و تشخیصی،

دوره ها، برنامه های آموزشی شناخته شد.

شرایط زمینه ای: در نظریه مبنایی، شرایط زمینه ای یا زمینه شرایط خاصی هستند که بر راهبردها تاثیر می گذارند. به عبارتی مجموعه عوامل و شرایطی که باعث تسهیل اثربخشی راهبردها یا باعث تاخیر و نقص در اثربخشی راهبردها می شوند. شرایط زمینه متغیرهای کلانی هستند که تمام حوزه های سیاستگذاری و برنامه ریزی را تحت تاثیر قرار می دهند و میزان اثربخشی سیاست های مرتبط با شرایط علی را مشخص می کنند. شرایط زمینه ای بیشتر به بستر و زمینه های قانونی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و حتی سازمانی حاکم بر کل فرآیندهای آموزشی اشاره دارند. یافته های تحقیق در مورد شرایط زمینه ای ۴ عامل را به عنوان مولفه ها یا عوامل تاثیر گذار بر کل فرآیندهای دانشگاهی در دانشگاه آزاد اسلامی از جمله فرآیند ارزیابی آموزش پرستاری مشخص کرده است. این عوامل شامل بسترهای قانونی و حقوقی مرتبط با نظام آموزش عالی (به ویژه بخش پزشکی)، عوامل اجتماعی و سیاسی حاکم بر کشور، شرایط بازار کار رشته پرستاری و نظام آموزش پزشکی است. بسترهای حقوقی و قانونی سیاست ها (همچون سیاست های کلی کشور، سیاست گذاری دانشگاه و دستورالعمل های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی) و قوانین و مقررات را شامل بودند. شرایط اجتماعی همچون پاسخگویی اجتماعی، مسئولیت اجتماعی و ارتباطات اجتماعی و همچنین مسائل سیاسی چون فشارهای سیاسی، اعمال نفوذ سیاسی و ارتباطات بین المللی و همچنین نظام آموزشی مناسب می تواند زمینه ای را برای ارتقاء ارزیابی در دانشگاه آزاد فراهم نماید و در آخر عامل بستر ساز دیگر، شرایط بازار کار پرستاران فارغ التحصیل می باشد.

در این زمینه سیاستگذاران به منظور انجام هر نوع مداخله یا برنامه ای به منظور ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری (به ویژه در حوزه شرایط علی) باید به تاثیر گذاری شرایط زمینه ای مذکور توجه داشته باشند و تا جایی که امکان دارد از مکانیزم های کنترل تاثیرات استفاده کنند. بدین صورت که نوع برنامه ریزی و سیاستگذاری باید در چارچوب بسترهای حقوقی و قانونی، با لحاظ کردن شرایط اقتصادی و اجتماعی کشور، در راستای توسعه اشتغال پرستاران و به منظور بهبود شرایط نظام آموزش پرستاری انجام گیرد.

عوامل مداخله گر: عوامل مداخله گر نوعی از زمینه (شرایط زمینه ای) هستند که در سطح کلان (عمومی) بوده و بطور

یکی از مولفه های راهبرد مدیریت توسعه منابع انسانی، هیئت علمی و دانشجویان از طریق تعامل بین دانشجویان و اعضای هیئت علمی و نیز تسهیل فرآیند جذب هیئت علمی در دانشگاه آزاد به شمار رفت. همچنین دانش آموختگان از طریق اشتغال و نیز مهارت بالینی شان و کارکنان و مدیریت از طریق شایسته سالاری و تغییر نگرش به پرستاری از زیر مولفه های دیگر مدیریت توسعه منابع انسانی محسوب گردید. به کارگیری الگوهای موفق ارزیابی راهبرد دیگر به لحاظ شد؛ که الگوها و رویکردهای موثر ارزیابی یکی از زیر مولفه های آن به حساب آمد؛ و استفاده از ارزیابی ۳۶۰ درجه، توسعه ارزیابی منطقه ای و ارتقاء فرآیند خود ارزیابی نمونه ای از الگوهای موثر ارزیابی برشمرده شد. دیگر زیر مولفه الگوهای موفق ارزیابی، تطابق اهداف ارزیابی با استانداردها بود. بازخورد ارزیابی، زیر مولفه دیگر الگوهای موفق ارزیابی بود؛ که از آن جمله می توان پیگیری نتایج ارزیابی، انعکاس نتایج ارزیابی و بازخورد نتایج ارزیابی را نام برد و در نهایت استقرار سیستم خاص علوم پزشکی و استراتژی دانشگاه زیر طبقات راهبرد توسعه مدیریت کلان دانشگاه به شمار رفت؛ که یافته های حاصل از پژوهش خداویسی و همکاران [۱۸] در سال ۲۰۱۲ با عنوان «الزامات ارزیابی اثربخش در آموزش پرستاری» و نیز مطالعه منگلی و همکاران [۱۹] در سال ۱۳۹۴ تحت عنوان «ارزیابی کیفیت دوره دکترای پرستاری، با نتایج این مطالعه همسو می باشد. پیامدها و نتایج: در نظریه مبنایی، خروجی حاصل از استخدام راهبردها، پیامد قلمداد می شود. به عبارتی برنامه ریزان و سیاستگذاران آموزشی با اعمال راهبردها، انتظار دارند به پیامدها و نتایج مذکور دست پیدا کنند و قبل از عمل برنامه ریزی به منظور توجیه و اقناع مدیران برای انجام عمل برنامه ریزی به این موارد تاکید و اشاره می کنند. تحلیل کدهای باز در خصوص درک مصاحبه شوندگان از پیامدها و نتایج اجرای راهبردهای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری، نشان از وجود دو پیامد اساسی دارد: ارتقاء وضعیت آموزش پرستاری و بهبود عملکرد دانشگاهی در دانشگاه آزاد اسلامی. بدیهی است که پیامد و نتیجه ارتقاء وضعیت ارزیابی آموزش پرستاری به بهبود کیفیت آموزش و ارتقاء فضای آموزشی می انجامد. همچنین توسعه ساختاری دانشگاه و ارتقاء جایگاه دانشگاه به عنوان شاخصی برای بهبود عملکرد دانشگاهی، از پیامدهای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری خواهد بود.

غیر مستقیم بر راهبردها تاثیر می گذارند. معمولاً این عوامل از حیثه برنامه ریزی و سیاستگذاری خارج است و به سطح بالاتری از سیاستگذاری نیاز دارند. سیاستگذاران حوزه ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری باید سعی کنند مدل ها و برنامه های ارتقاء را از تاثیر این عوامل مصون بدارند. با تحلیل کدهای باز مبنی بر درک مصاحبه شوندگان از شرایط یا عوامل کلانی که بر اثربخشی اقدامات و راهبردهای بالقوه و بالفعل ارتقاء ارزیابی پرستاری در دانشگاه آزاد می گذارند، دو عامل نگرش سازمانی به ارزیابی و انگیزش سازمانی به عنوان عوامل مداخله گر نمود پیدا کردند.

نگرش سازمانی به ارزیابی همچون میزان اهمیت ارزیابی برای دانشگاه و نیز رفتار درون سازمانی چون برخورد سلیقه ای ارزیابان، از عوامل مداخله گر در ارزیابی بود. انگیزش سازمانی چون پتانسیل های فردی از قبیل نگرش مثبت اعضای هیئت علمی به ارزیابی و مکانیسم های انگیزشی مثل دادن پاداش به پرسنل و حمایت مالی از برنامه های ارزیابی عامل تسهیل گر ارزیابی آموزش پرستاری به شمار رفت؛ که نتایج حاصل از این مطالعه با یافته های مطالعه حسن زاده و همکاران [۱۶] در سال ۱۳۹۶ با عنوان «تبیین عوامل بازدارنده و ارتقا دهنده کیفیت در آموزش عالی فنی مهندسی» مشابه می باشد.

راهبردهای ارتقاء: در نظریه مبنایی، راهبردها نوعی از کنش ها یا برهم کنش های خاصی هستند که از پدیده محوری منتج می شود. به عبارتی، راهبردها و اقدامات، طرح ها و کنش هایی اند که به طراحی مدل کمک می نمایند [۱۷]. در اینجا راهبردها مجموعه اقدامات و کنش هایی است که به منظور ارتقاء فرآیند ارزیابی آموزش پرستاری باید اتخاذ شود. راهبردها دقیقاً اشاره به حوزه ها و اقدامات عملیاتی برای برنامه ریزی و سیاستگذاری است. یعنی جایی که نتایج پژوهش را با حوزه عمل و اجراء پیوند می زند. راهبردها در مدل های مبتنی بر نظریه مبنایی هسته اصلی عملیاتی کردن نتایج تحقیق است. در این زمینه یافته های تحقیق سه حوزه اقدام (راهبرد عملیاتی) برای ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری را مشخص کرده است که دربرگیرنده مدیریت توسعه منابع انسانی (اعضای هیئت علمی، دانشجویان و کادر غیر آموزشی دانشگاه)، بکارگیری الگوهای موفق ارزیابی و توسعه مدیریت کلان دانشگاه آزاد اسلامی می باشد.

نتیجه گیری

برای ارتقاء ارزیابی در آموزش پرستاری، شرایط، عوامل و بسترهای خاصی وجود دارند که باید مورد توجه قرار گیرند. همچنین از روش‌ها و استراتژی‌هایی نظیر الگوهای موفق ارزیابی باید استفاده کرد که بتوان به ارزیابی با کیفیت آموزش پرستاری در دانشگاه آزاد اسلامی نائل آمد. امید است که با ارائه این مدل و توجه به همه ابعاد و مولفه‌های آن، زمینه مناسبی برای ارزیابی آموزش پرستاری در دانشگاه‌های کشور فراهم شده و با در نظر گرفتن این موارد شاهد ارتقاء آموزش پرستاری به عنوان رشته اساسی برای ارائه خدمات مراقبتی با کیفیت به مددجویان و در نهایت نجات جان انسان‌ها باشیم.

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به غیر ممکن بودن حذف سوگیری مشاهده‌گر، عدم کنترل اعتبار نتیجه‌گیری محقق و عدم قابلیت تعمیم‌پذیری بر آن اشاره نمود؛

همچنین در این تحقیق، صرفاً ارزیابی آموزش پرستاری در مقطع کارشناسی مورد بررسی قرار گرفت که پیشنهاد می‌شود در مطالعات آتی به ارزیابی مقاطع بالاتر رشته پرستاری و نیز بررسی اثر بخشی مدل ارتقاء ارزیابی آموزش پرستاری بر دانشجویان و اعضای هیئت علمی در واحدهای مجری پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی پرداخته شود.

سپاسگزاری

بدین وسیله از تمام اساتید و همکارانی که در تهیه این مقاله همکاری‌های لازم را مبذول داشته‌اند؛ تشکر و قدردانی می‌گردد.

تضاد منافع

بدین وسیله نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچ‌گونه تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

References

1. Arbabisarjou A, Alemifar A, Mirmortazavi M . Expectations of medical sciences' collegians about higher education programs. *Medical Science Journal*.2019;23(96): 255-259.
2. KimM, LeeH, AhnH, ParkC, KimE, YunS. quality of faculty, students, curriculum and resources for nursing doctoral education in korea. *International Journal of Nursing Studies*.2012; 47(3) :295-306. <https://doi.org/10.1016/j.ijnurstu.2009.07.005>
3. Yazdani H, Nourian K, Salmani A. Evaluating the quality of PhD in management in Iran using SIP model. *Bi-Quarterly Journal of Educational Planning Studies*. 2018; 6(12):104-129 [In Persian].
4. Jafari M, Chehrzad M, Shafi pour Z, Ghanbari E . Quality of educational services from the perspective of nursing and midwifery students based on SERVQUAL model. *Journal of Research in Medical Education*.2014;6(1):50-58 [In Persian] <https://doi.org/10.18869/acadpub.rme.6.1.50>
5. Shayan S, Mohammad zade Z, Entezari M, Falahati M. Development of indicators of educational programs for graduate courses based on input-process and output model in the faculty of Isfahan Health University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2010;10.(5) :994-1005 [In Persian].
6. Mazlom R, Ghorbanzade M, Reyhani T, Yavari M, Beskabadi H. Development of basic educational standards for evaluation and validation of the master's degree program in neonatal intensive care nursing. *Journal of the Center for the Study and Development of Medical Education*.2016; 13(1) :10-19 [In Persian].
7. Awadhalla M, Al-Mohandis B, Al-Darazi F . Transformation of nursing education: the experience of Bahrain. *Eastern Mediterranean Health Journal*.2018; 24(9): 959-964. <https://doi.org/10.26719/2018.24.9.959>
8. Roudgar nezhad F, Kia Kagori K, Taheri A. The role of Islamic Azad University in cultural, social and economic education of women. *Journal of Women and Culture*.2012; 3 :33-44 [In Persian]
9. Bazargan A . Educational evaluation: concepts, patterns and operational process. 2015; Tehran: Samt [In Persian]
10. Cameron R, Sankaran S, Scales J. Mixed methods use in project management research. *Project Management Journal*. 2015; 46(2): 90-104. <https://doi.org/10.1002/pmj.21484>
11. Corbin J, Strauss A, Eds. *Basic of qualitative research*. New Delhi: Sage; 2015
12. Chun Tie Y, Birks M, Francis K . *Grounded theory research. A design framework for novice researchers*. Sage open medicine. 2019; 7:1-7. <https://doi.org/10.1177/2050312118822927>
13. Klein P . *An easy guide to factor analysis*.

- Translation: Seyed Jalal Sadr al-Sadat and Asghar Minaei.2016; Tehran: Samat. [In Persian].
14. Human, H . Statistical inference in behavioral research.2016; Tehran: Samt [In Persian].
 15. Parsa yekta Z, Salmani N, Monjamed Z, Farzianpoor F. Internal assessment in faculty of nursing and midwifery. Journal of Hayat Tehran Medical Science University. 2005;11:71-78 [In Persian].
 16. Hasanzade S, Yamani M, Salehi E, Khorasani A. Explaining the factors that prevent and promote quality in technical higher education. Journal of Educational Sciences Shahid Chamran University of Ahvaz.2018; 24: 179-202. [In Persian].
 17. Farasatkah M .Assessing the quality of higher education in Iran.2009; Tehran: Higher Education Research and Planning Institute Publications. [In Persian].
 18. Khodaveisi M, Pazargadi M, Yaghmaei F, Alavi H. Identifying challenges for effective evaluation in nursing education: A qualitative study. Journal of Research in Medical Sciences. 2012;.25:710-717.
 19. Mengli M, rasht abadi S, Sabzevari S. Evaluating the quality of doctoral nursing education from the perspective of professors and students / graduates. Journal of Developmental Steps in Medical Education. 2016; 12:249-265. [In Persian].